

ИЗВЕШТАЈ ОД СЛЕДЕЊЕТО НА МЕДИУМСКИТЕ СОДРЖИНИ

12 МАРТ - 8 АПРИЛ 2016

ДЕТАЛНА АНАЛИЗА
од следењето на медиумските содржини преку Механизмот
за набљудување и реакција при Институтот за комуникациски студии
(период: 12 март - 8 април 2016)

11. КАНАЛ 5

Прва недела (12 – 18 март 2016)

Во известувачкиот период од 12 до 18 март 2016 година на телевизијата Канал 5 се објавени вкупно 90 прилози кои се однесуваат на политичките актери, случувања или состојби. Најзастапени теми беа: проектите и мерките на Владата или на владејачката партија (17 прилози), активностите на лидерот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски (13 прилози), настаните во и околу Уставниот суд (11 прилози), темите поврзани со предвремените парламентарни избори (9 прилози), бегалската криза (7 прилози), активностите на опозицијата (7 прилози), работата на Специјалното јавно обвинителство (4 прилози) итн. Во најголем дел во известувањата на овие теми е забележан фаворизирачки однос кон ВМРО-ДПМНЕ и негативен и демонизирачки однос кон СДСМ.

Коментари и оценки во вестите: Во текот на известувачкиот период телевизијата имаше фаворизирачки однос кон ВМРО-ДПМНЕ и кон нејзините функционери во 24 прилози, а негативен, напаѓачки и демонизирачки однос кон СДСМ во 9 прилози. Што се однесува до коментаторските содржини, тие се сретнуваат во пет напаѓачки прилози кон СДСМ (14 март: „Класичен линч врз државните институции. СДСМ и Сорос во континуитет го спроведуваат ваквото сценарио, велат експертите“), или кон Специјалното јавно обвинителство (12 март: „Катица Јанева ја опструира правдата и продолжува да работи надвор од законот пишува порталот Курир“).

(1) И покрај важните политички случувања за земјата, телевизијата посвети најмногу прилози за разни проекти и мерки на Владата или на други институции раководени од кадри на ВМРО-ДПМНЕ. Свое место во дневникот најдоа и репортажа за бесплатно патување на пензионерите со воз (12 март: „Пензионерите масовно ја користат владината мерка за бесплатен железнички превоз“), и извештај за изградба на пат од еден километар (16 март: „Претседателот на владата за спроведување на изборите Емил Димитриев денеска го означил почетокот на градежните активности за изградба на патот во селото Живилово во должина од еден километар“). Имаше денови во кои овој тип прилози беа поместени понапред од политичките настани (14 март: „Владата започна со реализација на мерките за бесплатни обуки за странски јазици и бесплатни обуки за основни компјутерски вештини“). Овие содржини не се само информативни, туку служат и за политички маркетинг, како на пример интервјутото на министерот за здравство Никола Тодоров во врска со отворањето на нов центар за цистична фиброза (15 март), каде што е емитиран со изјава дека „во програмата за изборите во 2014 година ветице ваков центар, и сега исполнуваат“.

(2) Сето тоа беше уште позасилено кога стануваше збор за покривањето на активностите на претседателот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски. Вестите се отвораа со прилозите за него во стилот ветено-сторено (13 март: „Пожарникарите добиваат бенифициран стаж и поголема заштита на нивните работни задачи, објави претседателот на ВМРО ДПМНЕ Никола Груевски на својот профил на фејсбук“), дури и кога станува збор за најава на проекти што треба да бидат редовна

Kingdom of the Netherlands

обврска на државата, (15 март: „Ќе се реализира уште еден проект што го бараа жителите од општина Сопиште од претседателот на ВМРО ДПМНЕ Никола Груевски. Ќе се гради патот Сопиште-Говрлево“). Неговата застапеност во вестите воопшто не се намалува поради тоа што во моментот нема државна функција, туку е само лидер на политичка партија. Поради тоа, телевизијата дури прави целосна симбиоза меѓу партијата и државата (14 март: „Груевски вели дека ВМРО-ДПМНЕ продолжува со реконструкција и изградба на нови болници“). Од една негова теренска посета, се емитуваа и по три прилози (17 март: „Груевски најави продолжение на проектот за изградба на социјални станови“; „Груевски на сердба со жителите од општина Горче Петров“; „Годинава ќе се градат пет експресни патишта“). Лидерот на ВМРО-ДПМНЕ е претставен како некој што ги води процесите во државата, зборува во име на државата, ги носи одлуките, а нему му реферираат не само министрите од Владата, туку и градоначалниците, што е спротивно на уставното начело на автономија на локалната самоуправа. Не изостанаа ниту театралните дијалози меѓу него и жители или функционери, кои се водат како да се спонтани, но со телевизиските микрофони меѓу соговорниците.

(3) Телевизијата зазема јасен и недвосмислен антиопозициски став во врска со двете главни политички теми. Во известувањето за настаните поврзани со одлуката на Уставниот суд да ги укине ограничувањата во Законот за помилување, опозицијата се обвинува за антидржавно однесување и се игнорираат нејзините аргументи дека зголемените овластувања на претседателот, особено можноста да помилува лица осудени за изборни нерегуларности, доаѓа во време кога се води процес за такви нерегуларности против функционери на владејачката партија (15 март: „Државните органи на удар на опозицијата и нивните експоненти“). Во врска со откриените нерегуларности во избирачкиот список, телевизијата ја отфрла можноста дека имало злоупотреби на списокот. Иако се пренесени ставовите и на власта и на опозицијата, не се прави јасна дистинкција меѓу тоа што е став на владејачката партија, а што на медиумот (17 март: „ВМРО-ДПМНЕ ја осудува најновата операција на СДСМ и медиумите контролирани од партијата и Сорос, кои тргнаа во операција за прогласување на Македонија како фантомска држава“).

(4) Во известувањето за извештајот на специјалната обвинителка Катица Јанева доставен до Собранието, се обрнува внимание пред сè на трошоците што ги прави, отколку на нејзината работа (18 март: „Не е прв пат обвинителката да го понижува советот и граѓаните кој ги плаќаат 3 илјади евра кој секој ден ги троши нејзиниот тим“).

Користење на изворите: Во најголем дел од прилозите се користи еден извор (46 прилози), од кои во речиси половина (22 прилози), тој извор е претставник на Владата или на партијата ВМРО-ДПМНЕ. Од прилозите каде што се користат два или повеќе извори, тие почесто се согласуваат или имаат барем неутрален однос едни кон други (22 прилози), а во поголемиот дел од нив (12 прилози) станува збор за по двајца или повеќе претставници на власта или на владејачката партија како се надополнуваат. Најмалку прилози се емитувани (3 прилози) во кои изворите имаат различни или спротивставени стојалишта. Во четири случаи телевизијата некритички пренесуваше напаѓачки и клеветнички содржини против опозицијата или против други субјекти, од веб-портали или од други медиуми. Забележан е случај на манипулација со изворите, во кој се наведува дека се консултирани експерти, но никој не е именуван (12 март: „Ваквото делување на обвинителката Јанева, познавачите кои ги контактираа порталот, го толкуваат како обичен театар“).

Директни обраќања: Претседателот на ВМРО-ДПМНЕ беше најмногу застапен со 12 обраќања, од кои едно беше емитувано трипати, двапати во најавите и еднаш во прилогот. По него следуваа лидерот на ГРОМ Стевчо Јакимовски со три обраќања, и првиот човек на СДСМ Зоран Заев со две.

Аудиовизуелна презентација: Доминантен тип на манипулативна аудиовизуелна презентација беше емитувањето промотивни содржини за Владата, владејачката партија, и за лидерот Никола Груевски, како дел од вестите. Забележани се и други карактеристични случаи.

(1) Наведување на соговорниците во анкета. Во известувањето од собирот на поддржувачите на Уставниот суд (15 март), се прашуваат „доликуваат ли закани од типот - ќе го запалиме Уставниот суд“. (2) Во најавата за протестот и контрапротестот меѓу оризопроизводителите во кочанско (15 март), презентерката вели дека судирот бил меѓу невладини активисти и оризопроизводителите, затоа што протестирачите се претставиле како членови на здружение „Бело злато“ од Кочани. Не беа

признати како оризопроизводители и се нагласи нивната поврзаност како граѓанско здружение, затоа што телевизијата често шири негативна кампања против граѓанскиот сектор, особено оној дел за кој вели дека е финансиран од Сорос. Прилогот, од друга страна, е сосема коректен и еднакво ги презентира ставовите на двете страни. (3) Во известувањето за протестите пред Уставниот суд, се вели дека во одбрана на судот застанале 15.000 граѓани, што не можеше да се види ниту од најшироките кадри. Игнорирана е реалната состојба во која оние што протестираа против одлуката на судот беа побројни. (4) Во најавата за посетата на лидерот на СДСМ во Велес (18 март) е споменато дека бил пречекан со транспаренти дека велешани на СДСМ не му ја забравиле транзицијата, иако такво нешто нема во прилогот.

Примери на фаворизирање или демонизирање политички субјекти:

- (14 март, најава/коментар): Манипулациите на СДСМ со избирачкиот список се без реална основа.
- (15 март, најава/коментар): Полицијата интервенираше во Облешево каде невладината организација излезе на протест, додека оризопроизводителите од кочанско јасно им кажаа да не ја мешаат политиката во земјоделството. Невладините од утрово го блокираа магистралниот пат Кочани-Штип.
- (17 март, извештај): Претседателот на владејачката партија апотенцира дека од следната година социјални станови ќе се градат и во 4 други градови ширум државата.
- (18 март, најава на прилог): Груевски денес најави дека продолжуваат успешните проекти како што е рурален доктор и изградбата на патиштата во овој регион.

Втора недела (19 – 25 март 2016)

Во известувачкиот период од 19 до 25 март 2016 година на телевизијата Канал 5 се објавени вкупно 77 прилози кои се однесуваат на политичките актери, случувања или состојби. Најзастапени теми беа: случувањата поврзани со предвремните избори и со избирачкиот список (14 прилози), проектите и мерките на Владата (10 прилози), отчетот на ВМРО-ДПМНЕ (9 прилози) и работата на Специјалното јавно обвинителство (9 прилози). Меѓу другите теми, беа застапени активностите на лидерот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски (4 прилози), полициската акција за случајот „Фабрика за афери“ (3 прилози), настаните поврзани со мигрантската криза (2 прилога), активностите на опозицијата (2 прилога) итн.

Во најголем дел во известувањата на овие теми е забележан фаворизирачки однос кон ВМРО-ДПМНЕ и негативен и демонизирачки кон СДСМ.

Коментари и оценки во вестите: Во текот на известувачкиот период телевизијата имаше фаворизирачки однос кон ВМРО-ДПМНЕ и кон нејзините функционери во 30 прилози, а негативен, напаѓачки и демонизирачки во 16 прилози кон СДСМ, во 4 прилози кон Специјалното јавно обвинителство, и во 1 прилог кон УСАИД. Што се однесува до коментаторските содржини, тие се сретнуваат во 4 напаѓачки прилози кон СДСМ (19 март: „Продолжува деструкцијата на СДСМ. Последните информации до кој дојде порталот Курир дека опозицијата ја напуштила ДИК откако се доклажало дека резултатите од проверката се најмалку 4 ипол пати помалку од тоа што го тврдеа“) и во 2 фаворизирачки кон ВМРО-ДПМНЕ (21 март: „Вчерашниот отчет на ВМРО-ДПМНЕ е најобемниот досега, со реализирани над 3.500 проекти, мерки и реформи, во периодот од 2006 до 2016 година. А економијата и намалувањето на невработеноста се најзастапени во него“).

(1) За отчетот на ВМРО-ДПМНЕ се известуваше во пет од седумте мониторираните денови, дури и со по три тематски прилози на ден, за достигнувањата на партијата во економијата, здравството, инфраструктурата и во други области. Карактеристично за овие прилози беше дека не само што ја надминуваа линијата на политичкиот маркетинг (20 март: „Со отчетот практично владејачката партија уште еднаш ја покажува една од основите на начинот на нивното работење, дека треба да се работи, но треба и да се даде отчет на граѓаните, токму на оние граѓани кон кои се наменети сите овие проекти“), туку наликуваа и на економски реклами, особено тие за проектот „Купи куќа за млади“ (21 март: „Првиот модел се однесува за времетраење од 11 години, кога граѓаните од

Kingdom of the Netherlands

владините субвенции ќе добијат надомест за месечната рата. Со вториот модел, пак, сто насто е покриено учеството во банка за станбен кредит. Според надлежните, целта е постигната“)

(2) Политичкиот маркетинг не завршува со отчетот на владејачката партија. Тој се врши и преку промовирање на проектите на институциите раководени од кадри на ВМРО-ДПМНЕ (21 март: „Во јуни и јули стартува изградбата на експресниот пат Штип-Кочани, капитална владина инвестиција вредна 54 милиони евра, како и рехабилитација на патот Кочани- Македонска Каменица-Делчево, инвестиција тешка 6 милиони евра. Ова денеска при својата работна посета на Кочани го најави премиерот Емил Димитриев“). Застапени се и прилозите во стилот ветено-сторено од претседателот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски, иако во помал број, бидејќи во периодот имаше помалку такви активности (25 март: „Општината Горче Петров работи на реализација на проектот на владата Купи куќа за млади, по иницијативата на ВМРО ДПМНЕ и на Груевски за обвезбедување на локцаии за градба“).

(3) Во прилозите поврзани со изборите и посебно со прочистувањето на избирачкиот список, се фаворизира позицијата тие да се одржат на 5 јуни, без понатамошно одложување. Се емитуваат прилози во кои однапред се отфрла можноста за нередовности во списокот и се дава алиби зошто би можеле да се појават повеќе гласачи на иста адреса (21 март: „Станува збор за граѓани чии податоци по вкрстената проверка биле оценети како неконзистентни, односно се работи за ситуации во кои на една адреса се регистрирани повеќе лица. Случаи каде што има адреси на лица со повеќе презимиња, на пример ако сопругот и сопругата по склучувањето на брак, решиле секој да го задржи своето презиме, или пак станува збор за села каде што нема броеви на куќите, туку сите се водат на иста адреса. Сето ова се вообичаени ситуации, ако се земе предвид системот на адреси во Република Македонија, како и населбите со дивоградби“). Интересни се изјавите на анкетираниите граѓани, кои употребуваат и фрази што може да се слушнат и од самата владејачка партија (21 март: „На 5-ти јуни ќе им покажеме дека нема фантомски гласачи“). Се пренесуваат обвинувања против опозицијата дека ги измислува проблемите со списокот (20 март: “Фантомски гласачи немало и ќе нема. Сето тоа е лакрдија на СДСМ за градење на алиби за поразот што ги очекува, вели лидерот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски. Според него, опозициската партија е во тотален хаос пред претстојните избори“).

(4) Специјалното јавно обвинителство и обвинителката Катица Јанева не се напаѓаат толку жестоко во врска со непојавувањето пред Собраниската комисија каде што беше разгледуван извештајот за нејзината работа, туку многу повеќе за други случаи, како преземањето на случајот „Космос“ во врска со уривањето на зградата на бизнисменот Фијат Цаноски (21 март: „Политички нарачки наместо право.Заради блискоста со Заев, Јанева го амнестира Цаноски и отвора предмет за уривањето на дивоградбата Космос, пишува порталот Курир“). Особено негативни се прилозите во врска со нејзината изјава дека претседателот и пратениците се нелегитимни (22 март: „Скандалозно однесување на Катица Јанева: сите институции биле под нејзини нозе“), и притоа не се прави разлика дека таа не ги негирала самите институции, туку нивните носители. Следниот ден е објавено нејзиното објаснување во врска со тоа.

(5) Во случајот со т.н. „Фабрика за афери“ особено се инсистира на поврзаноста на осомничениот Захир Бекири Чауш и на другите, со партијата СДСМ (25 март: „Во јавноста пред извесно време се појавија и фотографии од челниците на СДСМ со дел од осомничените, а во меѓувреме и претседателот на СДСМ јавно изјави дека Захир Бекири Чаушот е член на СДСМ и дека со него се среќавал во неговиот кабинет“).

Користење на изворите: Во најголем дел од прилозите се користи еден извор (46 прилози), и во релативно мал дел од нив (14 прилози), тој извор е претставник на Владата или на партијата ВМРО-ДПМНЕ. Од прилозите каде што се користат два или повеќе извори, тие почесто се согласуваат или имаат барем неутрален однос едни кон други (23 прилози), а во речиси половина од нив (11 прилози) станува збор за по двајца или повеќе претставници на власта или на владејачката партија како се надополнуваат. Најмалку прилози се емитувани (8 прилози) во кои изворите имаат различни или спротивставени стојалишта. Во четири случаи телевизијата некритички пренесуваше напаѓачки и клеветнички содржини против опозицијата или против други субјекти, од веб-портали или од други

медиуми, а во дел прилози се повикува на „експерти“ или на „мислењето на граѓаните“ иако никој не е емитуван.

Директни обраќања: Емитувани се четири обраќања од лидерот на СДСМ Зоран Заев, од кои три беа негови стари изјави, што беа употребени против него (за непризнавање на институциите, за поврзаноста со Чауш и други), како и една стара изјава од лидерот на ПЕИ Фијат Цаноски. Најзастапен е претседателот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски со 11 обраќања, од кои една стара изјава во прилог од типот ветено-сторено. Со едно обраќање е застапен и претседателот на ГРОМ Стевчо Јакимовски.

Аудиовизуелна презентација: Доминантен тип на манипулативна аудиовизуелна презентација беше емитувањето промотивни содржини за Владата, владејачката партија, и за лидерот Никола Груевски, како дел од вестите. Забележани се и други карактеристични случаи.

(1) Во прилог дека СДСМ не основано го оспорува избирачкиот список (19 март), емитувани се последните анкети за рејтинзите на политичарите од институтот „Павел Шатов“, за да се сугерира дека опозицијата се обидува да ги спречи изборите

(2) Во телопот стои „Кавадарчани ќе бидат ослободени од плаќање вода и комуналии“ (19 март), иако не станува збор за сите жители на градот, туку само за социјалните случаи.

(3) Во преземените делови од интервјуто со Никола Груевски на Сител (20 март), се емитуваат снимки од дрон од митингот на владејачката партија на 18 мај 2015 во Скопје

(4) Подредување на прилозите: по коректниот прилог за непојавувањето на Катица Јанева пред собраниската комисија (21 април), се пренесува текст од „Курир“ според кој таа по налог на Зоран Заев го штити Фијат Цаноски. Телевизијата на овој начин сака да се ограда од негативниот однос што го има кон одредени субјекти, иако медиумот одговара за целата содржина што ја емитува.

(5) Скриена пропаганда: во прилог за поправка на патг во општината Долнени (21 март), емитуван е министерот за транспорт Владо Мисајловски како вели: „Се слушнав јас со претседателот Груевски, тој ми спомна да дојдам тука, да се видам со вас, не само да ветиме, туку и да видам каква е ситуацијата“. Груевски се претставува како наредбодавач иако нема државна функција во моментот.

(6) Се пренесува текст од Курир дека „УСАИД обезбедил дополнителни три милиони евра за медиумите на СДСМ и Сорос“ (22 март), иако станува збор за оглас за грантови кој е отворен за сите, вклучувајќи ги и самите Курир и Канал 5.

(7) Во пренесениот текст од Вашингтон Тајмс (23 март) се употребуваат фрази како „според авторот“ или „според весникот“. Не се именува авторот, Џејсон Кац, за кого стана познато кај дел од јавноста дека е платен лобист.

(8) Во најавата за посетата на министерот за здравство Никола Тодоров на М. Каменица (24 март) и предавањето нов мамограф, се набројуваат разни проекти што биле спроведени од Владата во таа општина, кои воопшто не се поврзани со здравството (пат, вработувања, водовод итн.).

Примери на фаворизирање или демонизирање политички субјекти:

- (21 март, извештај): ВМРО ДПМНЕ повторно демонстрираше лидерство во политичката комуникација коментираа познавачите. Целиот настан беше еден вид на јавна седница на носителите на функциите во ВМРО ДПМНЕ каде тие реферираа за сработеното;
- (21 март, најава/коментар): Политички нарачки наместо право. Заради блискоста со Заев, Јанева го амнестира Цаноски и отвора предмет за уривањето на дивоградбата Космос, пишува порталот Курир;

Kingdom of the Netherlands

- (22 март, генерална најава): Кај нас продолжува театарот на Катица Јанева. Специјалната обвинителка не се појавува во Собранието, а своето скандалозно однесување го круниса со изјавата дека и натаму ќе си го зголемувала личното богатство;
- (24 март, најава на прилог): Во Македонска Каменица се вработени 90 млади лица преку проектот Македонија вработува и мерките за вработување на лица до 29 години. На денешната посета на М. Каменица министерот Тодоров ја посети болницата, каде е набавен нов мамограф. Меѓу проектите реализирани во оваа општина се и реконструкција на патот до Делчево во вредност од 75 милиони денари, како и секундарната водоводна мрежа;
- (25 март, коментар на уредник): Остануваат уште две дилеми, како тоа душекот кај Захир Бекири Чаушот бил побезбедно место, затоа што знаеме кон крајот на годината специјалната обвинителка велеше дека сефот во специјалното обвинителство не бил доволно безбеден за прислушуваниите разговори, и втора работа, како тоа се нашле три телефонски апарати во ќелијата на Чауш, но тоа сигурно допрва ќе го утврдува истрагата.

Трета недела (26 март – 1 април 2016)

Во известувачкиот период од 26 март до 1 април 2016 година на телевизијата Канал 5 се објавени вкупно 86 прилози кои се однесуваат на политичките актери, случувања или состојби. Најзастапени теми беа: проектите и мерките на Владата или на владејачката партија (15 прилози), случувањата поврзани со одржувањето на предвремените парламентарни избори, пред се` со прочистувањето на избирачкиот список (12 прилози), активностите на претседателот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски (9 прилози) и Специјалното јавно обвинителство (8 прилози). Беа застапени и темите за работата на министрите од опозицијата (5 прилози), за активностите на опозицијата (4 прилози), оставките на министрите од ДУИ (4 прилози), предлог-законот за кривична постапка (2 прилога), отчетите на ВМРО-ДПМНЕ (2 прилога) и други теми.

Во најголем дел во известувањата на овие теми е забележан фаворизирачки однос кон ВМРО-ДПМНЕ и негативен и демонизирачки кон СДСМ, но и кон Специјалното обвинителство.

Коментари и оценки во вестите: Во текот на известувачкиот период телевизијата имаше фаворизирачки однос кон ВМРО-ДПМНЕ и кон нејзините функционери во 35 прилози, а негативен, напаѓачки и демонизирачки во 16 прилози кон СДСМ и во 6 прилози кон Специјалното јавно обвинителство (31 март: „Со синоќа донесеното решение станува јасно дека Јанева и Специјалното обвинителство го спасуваат Верушевски и неговите соработници, кои повикаа на насилство, вели универзитетскиот професор Оливер Андонов“). Што се однесува до коментаторските содржини, тие се сретнуваат во шест напаѓачки прилози кон СДСМ (1 април: „Како што е познато, Захир Бекири Чаушот е член на Социјалдемократскиот сојуз на Македонија, а бил и гостин во кабинетот на Зоран Заев, како што и самиот лидер на СДСМ неколкупати изјави“), и во 2 пофални кон ВМРО-ДПМНЕ (30 март: „Уште една одлична вест за граѓаните која значи нови вработување и развој на македонската економија“).

(1) И покрај важните политички случувања во текот на мониторираната недела, поврзани со истрагите на Специјалното обвинителство и со подготовките за избори, телевизијата сепак одлучи да им даде предност на промоцијата на владините мерки и проекти, и на активностите на претседателот на ВМРО-ДПМНЕ Груевски. Фаворизирањето на овие содржини се врши и со бројот на емитувани прилози, и со нивното позиционирање (со нив беа отворени пет од седумте монитирани денови). Маркетиншкиот речник и натаму доминира во нив (28 март: „Одлични резултати на владините проекти. Над 7600 локации за Купи куќа за млади, милионски заштеди за граѓаните преку бесплатните проекти“). Груевски, пак, иако има само партиска функција, се емитова како настапува во име на државата (29 март: „Преку проектот за самовработување досега се вработиле 7.800 лица, рече претседателот на ВМРО ДПМНЕ Никола Груевски, кој најави дека во тек е оглас за закуп на уште 7.000 хектари земјоделско земјиште“).

(2) Меѓу темите за предвремените избори доминира таа за прочистувањето на избирачкиот список. Иако процесот не е завршен, се фаворизира тезата дека не постојат фантомски гласачи и се обвинува опозицијата дека манипулира со граѓаните (30 март: „Во медиумите блиски до СДСМ и на

социјалните мрежи се` погласни се барањата до ДИК да го повлече јавниот список на т.н. фантомски гласачи. На него се најдоа голем број членови на раководството на СДСМ, со што паднаа тезите на Заев за избирачки список со измислени гласачи од владејачката партија“).

(3) Во врска со Специјалното обвинителство се следат новоотворените истраги за случаите „Тортура“ и „Тврдина“, нивниот развој, и политичките реакции. Однапред се отфрлаат обвиненијата (28 март: „И покрај тоа што лично Бошкоски и неговиот адвокат веднаш по апсењето потпишале документ дека немаат никакви забелешки на начинот на постапување на полицијата, ниту пак приведениот се пожалил на повреди, Јанева најави дека ќе утврдува душевна болка“), и се прифаќа тезата дека обвинителството работи политички, во корист на опозицијата (29 март: „Колку политичката услуга испорачана до СДСМ од Специјалното обвинителство може да му помогне на Заев“). Во повеќе прилози во врска со обвинителството се користат негативните ставови кон него на професорот Оливер Андонов, и се прикажуваат како општ став на експертите.

(4) И во овој период продолжија да се покриваат партиските промотивни активности на опозицијата, како обид да се прикаже избалансираност и да се оправда објавувањето содржини од тој тип за ВМРО-ДПМНЕ. Речникот карактеристичен за политичкиот пи-ар не отсуствува во најавите за овие прилози (27 март: „Ќе вложуваме во иднината на младите, а не во споменици, жални врби и бронзени коњи, вети Пендаровски“). Но самите прилози се пред се` пренесени говори на политичарите, со статични кадри како тие зборуваат пред микрофоните, додека промотивните содржини за владејачката партија се со многу побогата аудиовизуелна презентација. Освен тоа, фактот дека се` уште се емитуваат негативни содржини за СДСМ, и тоа во многу поголем број, а не и за ВМРО-ДПМНЕ, е уште еден од показателите дека е далеку постигнувањето вистинска избалансираност.

Користење на изворите: Во најголем дел од прилозите се користи еден извор (45 прилози), од кои во речиси половина (20 прилози), тој извор е претставник на Владата или на партијата ВМРО-ДПМНЕ. Од прилозите каде што се користат два или повеќе извори, тие почесто се согласуваат или имаат барем неутрален однос едни кон други (23 прилози), а во еден дел од нив (7 прилози) станува збор за по двајца или повеќе претставници на власта или на владејачката партија како се надополнуваат. Најмалку прилози се емитувани (6 прилози) во кои изворите имаат различни или спротивставени стојалишта. Во два случаја некритички се пренесуваат напаѓачки содржини од интернет-портали, без да се слушне другата страна (26 март: „Под удар на Ременски, корисниците на проектот за бесплатна рехабилитација и рекреација на деца со пречки во развојот, пишува порталот Денешен“).

Директни обраќања: Доминантен тип на манипулативна аудиовизуелна презентација беше емитувањето промотивни содржини за Владата, владејачката партија и за лидерот Никола Груевски, како дел од вестите. Забележани се и други карактеристични случаи.

(1) Во извештајот за случајот „Тортура“ (28 март) се емитува обвинителката Фатиме Фетаи како зборува на албански, без превод, за да се стави акцент на јазикот што (само накратко) беше користен на прес-конференцијата, наместо на нејзината тема.

(2) Во генерална најава (29 март) се вели дека на грчката политичка сцена била поттикната дебата за спорот со името Македонија „од поткупот на Љубе“, што не е точно. Причина за дебатата беа изјави на грчки политичари. Инаку во известувањето за случајот „Тортура“ телевизиската нагласува дека Љубе Бошкоски примал поткуп за да го смени името на државата, иако тој во 2011 година беше осуден за незаконско финансирање на предизборната кампања, а снимките дека договарал промена на името се појавија дури лани, и изворот им е непотврден.

(3) Напаѓачките фрази имаат повеќекратна употреба. Идентични реченици се употребуваат и на 29 и на 30 март, во прилози на истата тема („Избирачкиот список на ДИК покажува дека СДСМ се обидува да манипулира со јавноста“). Истите анкетирани граѓани, кои искажуваат револт дека опозицијата ги погласила за фантоми, се емитуваат на 30 и 31 март и на 1 април.

(4) Скриена пропаганда: заменик-министерот за земјоделство Ванчо Костадиновски изјавува дека

Kingdom of the Netherlands

спроведува одлука по состанок со претседателот Никола Груевски (30 март). Груевски нема државна функција, поради што се сугерира споеност на државата и партијата. Скриена пропаганда има и во прилог за прочистувањето на избирачкиот список (31 март), во кој се вметнуваат анкети за рејтинзите на партиите, како аргумент дека СДСМ измислил дека постојат фантомски гласачи.

(5) Во прилог за странските инвестиции (31 март: „Продолжува инвестицискиот бум. Од почетокот на годинава дури 16 странски инвеститори донеле одлука да вложат во државата вкупно над 100 милиони евра“) се користат стари изјави од Никола Груевски и од директорот на ТИРЗ Виктор Мизо, што сугерира дека прилогот им служи на изјавите, а не обратно.

(6) Селективно користење на бројките. Претенциозно се тврди дека „Македонија го освојува францускиот туристички пазар“ (31 март), поради натпис во француски медиум дека за 41 отсто се зголемил бројот на француски туристи. Но во прилогот не се споменуваат апсолутните бројки, 7.603 посети во 2015, што е за 2.225 повеќе од 2014, што е речиси безначајна бројка и за Македонија, а камоли за францускиот туристички пазар.

(7) Во прилог за оставките на министрите на ДУИ (1 април) се вметнати кадри од митинг на партијата.

Примери на фаворизирање или демонизирање политички субјекти:

- (26 март, најава на прилог): Континуираните средби на лидерот на ВМРО ДПМНЕ Никола Груевски со граѓаните даваат резултати. Бенефит од средбите имаат и Радовишани, се градат и реконструираат патишта, игралишта, канализациски системи, а изграден е и нов мост.
- (28 март, најава/коментар): Конструкциите на Катица Јанева, чиј врвен дострел досега беше нелегалното апсење на градоначалникот на Пустец Едмонд Темелко, како и фабриката за афери на Захир Бекири Чаушот, се најголемите проекти на СДСМ, на само десетина дена од распуштањето на Собранието, за предвремените избори закажани за 5 јуни, тврдат експертите.
- (29 март, најава на прилог): 40 мерки и проекти за младите градбата на спортски терени, игралишта, базени, бесплатен јавен превоз за ученици и студенти, нови факултети, зголемување на стипендиите се дел од мерките со кои ВМРО ДПМНЕ го олеснува животот на младите.
- (1 април, извештај): Голем дел од граѓаните кои се предмет на теренска проверка, се револтирани што СДСМ ги прогласила за фантоми.

Четврта недела (2 – 8 април 2016)

Во известувачкиот период од 2 до 8 април 2016 година на телевизијата Канал 5 се објавени вкупно 92 прилози кои се однесуваат на политичките актери, случувања или состојби. Најзастапени теми беа: предвремените парламентарни избори (17 прилози), проектите и мерките на Владата и на други институции раководени од кадри на ВМРО-ДПМНЕ (14 прилози), активностите на лидерот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски (9 прилози), состојбите со економијата (6 прилози), активностите на опозицијата (5 прилози), развојот на случаите отворени од Специјалното јавно обвинителство (5 прилози), министерските смени во ДУИ (2 прилога) и други теми.

Во најголем дел во известувањата на овие теми е забележан фаворизирачки однос кон ВМРО-ДПМНЕ и негативен и демонизирачки кон СДСМ.

Коментари и оценки во вестите: Во текот на известувачкиот период телевизијата имаше фаворизирачки однос кон ВМРО-ДПМНЕ и кон нејзините функционери во 56 прилози, а негативен, напаѓачки и демонизирачки во 21 прилог кон СДСМ, во 7 прилози кон Специјалното јавно обвинителство (2 април: „Уверението за завршен равен факултет на Катица Јанева е одраз на капацитетите кој што ги поседува, смета професорот Александар Климовски“), и во еден прилог кон

НВО Мост. Што се однесува до коментаторските содржини, тие се сретнуваат во 8 напаѓачки прилози кон СДСМ (6 април: „СДСМ во паника, поради ниските рејтинзи попладнево направи обид за нов политички маневар“), и во 6 пофални кон ВМРО-ДПМНЕ (2 април: „Порталот пишува дека од 2006 до 2016 година ВМРО-ДПМНЕ имаше низа успеси за да ги одбрани овие интереси“).

(1) Телевизијата продолжи со својата карактеристична уредувачка политика, со која во вестите доминираат прилози за нови проекти на Владата или на други институции (6 април: „Патот Бело Поле - Вранчево во прилепско добива нов лик. Дупките кои го отежнуваа движењето се санирани по барање на жителите на неколку околни села“) и како се остваруваат старите проекти (2 април: „Нови 16.340 работни места се отворени преку проектот Македонија вработува, заклучно со вчерашниот ден“). Продолжува и интензивното следење на активностите на лидерот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски, и некритички се пренесува тоа што тој настапува во име на државата иако во моментот нема државна функција (3 април: „Во насока на помош на жителите од руралните средини е и отворањето на 75 аптеки во населените места каде што живеат помалку од 3.500 жители, а кои покриваат околу 180 илјади граѓани, рече Груевски“), а неговите објави на социјалните мрежи често се земаат како првенствен извор на информации за државни прашања, дури и пред официјалните канали (6 април: „Сигурна егзистенција за 1.000 семејства од рудниците Злетово и Тораница. Груевски на фејсбук го поздравил потпишаниот договор со Минстрој“). Дел од оваа категорија се и прилозите во кои се прикажува дека економијата е во одлична состојба, и главно се пренесува задоволството на владините функционери од тоа (2 април: „Според Груевски, извештајот на Стандард и Пурс е еден од најдобрите потврдувачи на добрите политики на владата предводена од ВМРО-ДПМНЕ“). Често се преминува линијата меѓу известувањето и политичкиот маркетинг.

(2) Случувањата околу подготовките за предвремените парламентарни избори исто така се следеа интензивно. Се фаворизираше тезата дека се исполнети условите за избори на 5 јуни (6 април: „Уште еден побид на СДСМ да го погази потписот на својот лидер. Избори на 5 јуни ќе има“). Се пренесуваа и ставовите на меѓународните претставници на оваа тема, кои иако самите по себе не беа конкретни, медиумот ги толкуваше дека се насочени против најавениот бојкот на изборите од СДСМ (8 април: „И особено со порака до СДСМ дека на 6 април се пропушти таа можност“).

(3) Зголемен интензитет имаше пренесувањето содржини од други медиуми, пред сè од интернет-портали, кои овојпат не беа само негативни и напаѓачки, туку содржеа и директни клевети за сторени конкретни дејства, со што се компромитираа засегнатите субјекти, најчесто без обид да се консултира втората страна. Во оваа категорија предничеа пренесените текстови од хрватски новинар објавени на порталот директно.hr, во кои се развива теза дека зад политичката криза во Македонија стои заговор, во кој е вмешан и Западот, да се урне ВМРО-ДПМНЕ од власта и потоа СДСМ да го смени името на државата (5 април: „Контролирана нестабилност или политички леб без мотика на СДСМ? Со ваков наслов хрватскиот портал Директно продолжува со анализи за политичката ситуација во земјава“). Овие тврдења се пренесуваат во повеќе прилози и имаат силен фаворизирачки тон за власта и демонизирачки за опозицијата, но во пренесените содржини недостасуваат аргументи со кои авторот ја поткрепил својата теорија. Клевети беа изнесени и против функционерите на СДСМ (6 април: „Вкупно 76 семејства не можат да добијат социјален стан поради блокадите на министерката Ременски, пишува порталот Нетпрес“), против Специјалното јавно обвинителство (5 април: „СЈО на Катица Јанева станува база за згришување на СДСМовски партиски кадри, членови на семејствата на потесниот круг соработници на Јанева, пушува порталот Курир“) и против други субјекти.

Користење на изворите: Во најголем дел од прилозите се користи еден извор (52 прилози), од кои во голем дел (22 прилози), тој извор е претставник на Владата или на партијата ВМРО-ДПМНЕ. Од прилозите каде што се користат два или повеќе извори, тие почесто се согласуваат или имаат барем неутрален однос едни кон други (27 прилози), а во една третина од нив (9 прилози) станува збор за по двајца или повеќе претставници на власта или на владејачката партија како се надополнуваат. Само 4 прилози се емитувани во кои изворите се спротивставени. Во вкупно 7 прилози како извор се користени домашни портали, а во 3 прилози регионални портали.

Директни обраќања: Со 14 директни обраќања претседателот на ВМРО-ДПМНЕ беше најзастапен. Другите политички лидери беа емитувани само со по едно обраќање, и тоа Али Ахмети од ДУИ,

Амди Бајрам од Сојузот на Ромите, Стевчо Јакимовски од ГРОМ, како и Зоран Заев од СДСМ. Од Заев беше емитувана и една стара изјава, употребена во прилог против него.

Аудиовизуелна презентација: Доминантен тип на манипулативна аудиовизуелна презентација беше емитувањето промотивни содржини за Владата, владејачката партија, и за лидерот Никола Груевски, како дел од вестите. Забележани се и други случаи.

(1) Посебно карактеристичен беше прилогот во кој се величи визионерството на Груевски, кој нема никаква информативна улога, туку исклучиво маркетиншка (2 април: „Уште во 2003 година тогашниот млад економист и брокер Никола Груевски пишуваше за потребата од поврзување на берзите од регионот, за што неделавна беше донесена одлука“).

(2) Иако не беше споменат, Груевски беше прикажан во кадарот во прилог во кој министерката за култура промовираше книги (2 април)

(3) Како достигнување на Владата се презентираше и исполнувањето на редовните обврски на државата, како на пример во прилогот дека по 50 години била реконструирана амбулантата во Маџари (3 април), но во прилогот на Канал 5 беа вметнати и фотографии „пред“ и „потоа“, за да се засили тој ефект.

(4) Подредување: на 6 април беше емитуван прилог поврзан со Специјалното јавно обвинителство, во кој беше нагласено дека „голем број граѓани се охрабриле“ и поднеле кривични пријави за вршење притисок. Веднаш по тој прилог следуваше друг каде што темата беше неполитичка, крајби во домовите. Уредничката на вестите ги поврза двата со реченицата „продолжуваме на темата криминал“. Со тоа таа однапред ги осуди осомничените за наводно вршење притисок врз сведоци во корист на СЈО.

(5) Скриена кампања: Премиерот Емил Димитриев е емитуван со обраќање од конференција организирана од УМС на ВМРО-ДПМНЕ на тема „Политичките партии во дигиталната ера“ (8 април), но пренесениот дел од неговиот говор не се однесува на темата, туку на мерките за младите што ги промовира ВМРО-ДПМНЕ.

Примери на фаворизирање или демонизирање политички субјекти:

- (4 април, анализа/коментар): Тврдиот став на ВМРО-ДПМНЕ за неменување на уставното име е причината поради која во Македонија се одржува политичката криза, напиша хрватскиот новинар Иван Бродич.
- (5 април, анализа/коментар): Катица Јанева располага со огромни средства кои и` се доделени од буџетот. Но барем засега изостанува отчет до јавноста и пратениците, како се трошат парите на граѓаните.
- (5 април, најава на прилог): 500 милиони денари субвенции ќе легнат на сметките на тутунарите. Претседателот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски вели дека средствата неделавна ќе бидат пуштени до трезор.
- (8 април, генерална најава): За излез од кризата ќе се одржат избори на 5 јуни. На нив ВМРО ДПМНЕ со подготвена програма. СДСМ со сценарио за деструкција.